

Zápis

z obhajoby disertační práce pana Mgr. Vítězslava Sommera

konané dne 17. března 2011

téma práce: „Vytváření „demokratického socialismu.“ Stranická historiografie 50. a 60. let mezi stalinismem a reformním komunismem.

přítomní: dle prezenční listiny

prof. PhDr. Zdeněk Beneš, CSc. (vedoucí práce)

doc. PhDr. Jana Čechurová, PhD.

doc. PhDr. Bohumil Jiroušek, Dr. (oponent)

PhDr. Michal Kopeček, PhD. (oponent)

prof. PhDr. Jan Rychlík, DrSc.

doc. Mgr. Jaroslav Šebek, PhD.

Předseda komise prof. PhDr. Jan Rychlík, DrSc. zahájil obhajobu a představil přítomným kandidáta.

Školitel představil doktoranda a seznámil komisi s uchazečem a jeho disertační prací.

Kandidát seznámil přítomné se svou disertační prací. Sdělil zejména:

- 1) Stranické dějepisectví pojímá jako genezi jistého typu historického myšlení v politických a sociálních souvislostech.
- 2) Časové rozpětí tématu mezi lety 1950–1970 má své opodstatnění z institucionálního hlediska, neboť v této době byla stranická historiografie centrálně řízena a zastřešena Ústavem dějin KSČ.
- 3) Práce se metodologicky opírá o následující teoretické koncepty: a) sociální konstruktivismus, podle něhož každé vědění vzniká v určitých sociálních, politických a kulturních souvislostech; b) koncepci „vědecké revoluce“ u T. S. Kuhna; c) teorie sociálních souvislostí vzniku vědění B. Latoura. Autor se dále inspiroval pracemi britského historika K. Jenkinse (hovoří o tvorbě sociálně historicky ukotvených diskurzů o minulosti) a historika dějepisectví NDR M. Sabrowa (pojímá vztah historie a politické moci jako vztah moci a vědění). Na těchto základech se tak autor vymezuje vůči modelu tzv. znásilněné historiografie. Dějepisectví se naopak spolupodílí na vytváření politické dominance i na její korekci.
- 4) Práce je rozčleněna do tří kapitol podle chronologických úseků. První kapitola se věnuje zakladatelskému období v letech 1950–1955, kdy byla stranická historiografie pevnou součástí

politiky. Analyzováno je budování institucí, geneze historického myšlení stalinismu, formování paměti revoluce (výstavy, muzea), aktivní činnost stranického dějepisectví, které má být především aktivní účastí na socialistické revoluci (tzv. historická propaganda a budování kánonu – vydávání klasiků, dohlížecí činnost). Druhá kapitola představuje období první fáze destalinizace let 1955–1956. Tehdy probíhá debata o „zvědečtění“ stranického dějepisectví, institucionální stabilizace a vzniká paradigma stranických dějin. Třetí kapitola pojímá periodu reformní historiografie, tj. kritického dějepisectví na straně reformního komunismu. Probíhají proměny funkčních mechanismů a institucionálních struktur a dochází i k samotné kritice paradigmatu stranických dějin. Analyzována je historická tvorba reformní historiografie a účast historiků v politice reformního komunismu. Závěry práce: V genezi historického myšlení tohoto typu autor nachází hledání socialistických alternativ ke stalinismu. V tomto procesu vystupují jako důležité zvláště tyto faktory – osobní destalinizace, kontinuita stranického přístupu, přehnaně jednostranný zájem reformní historiografie pouze o jednu část politického spektra, politický neúspěch reformních komunistů, jemuž navzdory se však vytváří a nadále i v 70. a 80. letech rozvíjí vlivné interpretační schéma.

Poté oponenti doc. PhDr. Bohumil Jiroušek, Dr. a PhDr. Michal Kopeček, PhD. přednesli závěry svých posudků.

Kandidát Mgr. Vítězslav Sommer odpovídá na posudky oponentů. V odpovědi se soustředil zejména na tyto problémy:

1) Kontakty stranických historiků se zahraničím. Přestože jsou obecně považovány za velmi významné kontakty s historiky ze Západní Evropy, zejména Francie, Itálie a Nizozemí, k nimž docházelo od počátku 60. let, jejich význam je relativně malý. Straničtí historici v ČSSR byli sice obeznámeni s aktuálními proudy v dějepisectví těchto zemí, inspirovali se jimi však minimálně. Vliv zahraničních styků proto nelze přeceňovat.

2) Důvody, proč se autor v práci omezil na analýzu Ústavu dějin KSČ a více méně pominul jiné historické instituce: přímá vazba ÚD KSČ na politické orgány, jeho institucionální zázemí a rovněž ucelený soubor pramenů v podobě dochovaného a utříděného archivu této instituce.

3) Důvod, proč se vyhnul otázce Slovenska. V případě ČSSR existovaly vlastně dvě samostatné národní historiografie. Práce je explicitně zaměřena na institucionální rozbor české stranické historiografie. Podobné zpracování slovenské strany by vyžadovalo samostatný výzkum. Důvod dává i sama povaha studovaného předmětu: čeští straničtí historici se slovenské otázce

z politických i koncepčních důvodů spíše vyhýbali. V této souvislosti V. Sommer vyslovil nesouhlas s tezí M. Kopečka, že slovenská otázka hrála roli základny pro reformní historiky. Spojence čeští historici – reformní komunisté nacházeli více v J. Smrkovském než v G. Husákovi. Vztah k Husákovi a slovenské otázce u nich určovala spíše ideová spřízněnost. *

Oponenti byli s odpověďmi kandidáta spokojeni.

Diskuse:

V diskusi vystoupil prof. J. Rychlík. Kandidáta podpořil v názoru na slovenskou otázku a souhlasil s důvody, proč nebylo vhodné toto téma v práci do hloubky rozvíjet. V diskusi dále hovořili oba oponenti a vedoucí práce. Rozhovor se týkal jednotlivých osobností české stranické historiografie. Diskutující opakovaně ocenili objektivnost a vysokou kvalitu práce. Zásadní připomínky k jednotlivým otázkám vzneseným v disertační práci nezazněly.

Komise navrhla udělit titul doktor (Ph.D.)

Zapsal: PhDr. Ondřej Vojtěchovský, PhD.

Podpis předsedy komise: